

اختلالات رایج رفتاری کودک

و

شیوه های اصلاح آن

تألیف: سمیه طریحی، نسرین بایرام زاده

انتشارات فرمنش

www.farmanesh.org

اختلالات رایج رفتاری کودک

و شیوه‌های اصلاح آن

تألیف: سمیه طریحی، نسرین بایرام زاده

سال چاپ: ۱۳۹۴

نوبت چاپ: اول

لینوگرافی، چاپ و صحافی: کهن

ناشر: انتشارات فرمنش

تیراژ: ۵۰۰

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۹۷-۷۱-۴

پست الکترونیک: Farmanesh.pub@gmail.com

مرکز توزیع و بخش: تهران، خیابان مظهری، نرسیده به چهارراه سهروردی، پلاک ۱۰۹، طبقه سوم

تلفکس: ۸۸۷۵۹۶۲۰-۲۱ (۰۲۱)

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است. هرگونه الگوبرداری شکلی و محتوایی از مطالب این کتاب بدون اجازه کتبی از ناشر مجاز نیست.

انتشارات فرمنش

طریحی، سمیه، ۱۳۵۸-؛ بایرام زاده، نسرین، ۱۳۵۵-

اختلالات رایج رفتاری کودک و شیوه‌های اصلاح آن

۷۲ص: جدول.

تهران: فرمنش، ۱۳۹۴.

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبای مختصر

فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۵۹۱۲۴

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۰
فصل اول: مقدمه ای بر اختلالات روانی و رفتاری کودک.....	۱۱
۱- رویکردهای نظری بر اختلال های روانی و رفتاری کودک.....	۱۱
۱-۱- نظریه های زیست شناختی.....	۱۱
۱-۲- نظریه های رفتاری و یادگیری.....	۱۱
۱-۳- نظریه روانکاوی.....	۱۱
۱-۴- نظریه شناختی.....	۱۲
۲- اختلالات رفتاری کودک.....	۱۲
۳- شیوع اختلالات رفتاری کودکان.....	۱۳
۴- طبقه بندی اختلالات رفتاری کودکان.....	۱۳
۴-۱- طبقه بندی بر اساس مزاج.....	۱۳
۴-۲- طبقه بندی زیستی.....	۱۴
۴-۳- طبقه بندی بر اساس سن.....	۱۴
۴-۴- طبقه بندی بر اساس سبب شناسی.....	۱۵
۴-۵- طبقه بندی توسط گروه ترویج روانپزشکی.....	۱۵
۴-۶- طبقه بندی متخصصان آموزش و پرورش.....	۱۵
فصل دوم: اختلالات واکنشی یا واکنشهای زودگذر تطابقی.....	۱۷
۱- اختلال های خواب در کودکی.....	۱۷
۱-۱- وحشت زدگی شبانه.....	۱۸
۱-۱-۱- راهکارهایی برای والدین.....	۱۹
۱-۲- راه رفتن در خواب.....	۲۰
۱-۲-۱- راهکارهایی برای والدین.....	۲۱
۲- سایر اختلالات خواب.....	۲۲
۲-۱- کولیک شیرخواران و بیدار شدن در طول شب.....	۲۲
۲-۲- اختلالات شروع و تداوم خواب.....	۲۳
۲-۳- بیدار شدن های زود هنگام.....	۲۴
۲-۴- بیدار شدن در نیمه شب.....	۲۴
۳- روشهای پیشگیری از اختلال و درمان های اولیه و در دسترس.....	۲۴
۴- مراجعه به پزشک.....	۲۵

۲۵	۵- حسادت در کودکان
۲۶	۱-۵ پاسخ های مستقیم و غیرمستقیم کودکان به حسد
۲۷	۲-۵ اثرات حسادت بر کودکان
۲۷	۳-۵ نقش والدین در کنترل خشم
۲۸	۴-۵ راه کارهای موثر در درمان حسادت
۲۹	۶- لکنت زبان
۳۰	۱-۶ علل لکنت زبان
۳۰	۲-۶ درمان
۳۰	۳-۶ راهکارهایی برای والدین
۳۳	فصل سوم: اضطراب در کودکان
۳۴	۱- انواع اضطراب
۳۴	۱-۱ اضطراب مزمن
۳۴	۲-۱ اضطراب حاد
۳۵	۳-۱ واکنشهای اضطرابی موقت
۳۶	۲- اضطراب جذابی
۳۷	۱-۲ راهکارهایی برای والدین
۳۹	۳- فوبی
۴۱	۱-۳ فوبی مدرسه
۴۳	۲-۳ راهکارهایی برای والدین
۴۵	فصل چهارم: عادت های عصبی در کودک
۴۵	۱- راهکارهای کلی برای کاهش عادت های عصبی
۴۶	۱-۱ کسب آرامش تدریجی
۴۶	۲-۱ آگاهی
۴۶	۳-۱ تغییر در موقعیت یا ارتباط
۴۷	۴-۱ رفتارهای جایگزین
۴۷	۵- تحریک
۴۷	۶-۱ تمرین
۴۸	۲- انگشت مکیدن
۴۸	۱-۲ راهکارهایی برای والدین
۵۱	۳- ناخن جویدن
۵۲	۱-۳ ریشه ها و علل
۵۳	۲-۳ راهکارهایی برای والدین

۵۵	فصل پنجم: اختلالات تیک
۵۵	۱- انواع اختلالات تیک
۵۵	۲- شیوع اختلالات تیک
۵۶	۳- اختلال تورت
۵۶	۴- علل و درمان اختلالات تیک
۵۷	۵- راهکارهایی برای والدین
۵۹	فصل ششم: افسردگی دوران کودکی
۵۹	۱- علائم افسردگی
۶۰	۲- عوامل ایجاد افسردگی
۶۱	۳- انواع افسردگی
۶۱	۳-۱- افسردگی حاد
۶۱	۳-۲- افسردگی مزمن
۶۲	۴- عوامل هشدار دهنده برای افسردگی کودکان
۶۳	۵- روشهای پیشگیری و درمان
۶۳	۶- راهکارهایی برای والدین
۶۳	۷- اصولی برای دوری از افسردگی کودکان
۶۶	فصل هفتم: وسواس در کودکان
۶۶	۱- اختلال وسواسی - اجباری
۶۷	۲- همه گیر شناسی
۶۷	۳- توصیه های اساسی پیشگیری و درمان
۶۸	۴- راهکارهایی برای والدین
۷۱	منابع

پیشگفتار

آموخته های بالینی نشان داده است که هیچ کودکی بدون مسئله نیست. همه کودکان در برهه ای از مقاطع رشدشان با بحرانهایی مواجه میشوند که هیچ کانونی بهتر از خانواده قادر به حل این بحران نخواهد بود.

متأسفانه بسیاری از والدین، از بیم برچسب های احتمالی، از مراجعه به روانشناس امتناع میورزند، غافل از اینکه ریشه بسیاری از اختلالات دوران بزرگسالی در کودکی نهفته است و چه بسا بسیاری از مسائل، با یک مداخله ساده روانشناسی قابل پیشگیری میباشد.

لازم به ذکر است که همه کودکان به شیوه های متفاوتی برای رشد و تربیت نیازمندند. ما نمیتوانیم یک شیوه کلی را برای رفع مشکلات همه کودکان ارائه دهیم؛ اما با اطمینان میتوان گفت این چارچوب کلی همراه با خلاقیت های مادرانه و پدرانه، روش منحصر به فرد هر کودک را تدوین می نماید. امید است والدین با مطالعه این کتاب و استفاده از راهکارهای ذکر شده، دریابند که بیشتر مشکلات کودکان، بدون مصرف دارو قابل حل و رفع می باشد و به این باور برسند که با انتخاب راهی درست، رفتار کودکان و نگرش آنها در مورد مشکلاتشان، قابل تغییر بوده و در نهایت در انسجام شخصیت آنها توانمند خواهند بود.

در پایان بر خود وظیفه میدانیم از تمام اساتید و بزرگواری که ما را در نوشتن این اثر یاری نمودند، تقدیر و تشکر نماییم.

طریحی - بایرام زاده

مقدمه

بررسی مفاهیم مختلف بیماری یا اختلال روانی، مستلزم آن است که در ابتدا، اصطلاح اختلال یا بیماری تعریف شود. بهنجاری و ناهنجاری یک مفهوم نسبی است و انحراف از یک هنجار مورد قبول، ممکن است به اندازه‌ای ناچیز جلوه گر شود که موجب نگرانی نشود یا ممکن است به اندازه‌ای قابل توجه باشد که تردیدی درباره ماهیت مرضی یا ناهنجار آن باقی نماند. این مسئله در کودک پیچیده تر است. زیرا کودک، موجودی است در حال تحول و در نتیجه در سازماندهی ساختاری شکلی و کنشی خود، متحرک بوده و بسیاری از تعارض‌هایی که در طول دوران کودکی و نوجوانی بوجود می‌آیند به معنای تغییر سطح سازگاری و در حکم ویژگی‌های مراحل یا دوره‌های تحول محسوب می‌شوند. پس اگر مفهوم بهنجار و مرضی در بزرگسالی مشکل است، مشخص کردن این مفهوم در جریان تحول و در دوران کودکی مشکل تر است.

اولین رگه‌های مطالعه روانشناسی مرضی کودک، به اوایل قرن بیستم و همزمان با مطالعات آلفرد بینه^۱ و تحت تاثیر نظریه‌های زیگموند فروید^۲، بر می‌گردد. تا قبل از قرن ۱۷، رشته تخصصی به عنوان روانشناسی کودک وجود نداشت و آنچه درباره رفتار کودک وجود داشت، مشابه فرضیه‌های مربوط به اختلالات بزرگسالی بود. در آغاز علت اختلال‌های روانی، بدنی پنداشته می‌شد و در نتیجه کودکان و بزرگسالان مبتلا به بیماری روانی، به عنوان یک انسان ناقص نگریسته می‌شدند. در اوایل قرون وسطی این نگرش متعادل تر شد و در این دوره، مهربانی و محبت برای رفتار با افرادی که دچار اختلال هستند، دارای اهمیت گردید.

مطالعه علمی کودک نیز در اوایل قرن بیستم و با مطالعات استانلی هال^۳، شکل گرفت. وی با تهیه پرسشنامه‌ای به جمع‌آوری اطلاعات درباره ترس‌ها، رویاها و تمایلات وازی‌های کودکان پرداخت. اگرچه روش هال ناقص بود، ولی پرداختن عمیق او به موضوع، باعث شد که وی بنیانگذار روانشناسی کودک در آمریکا شناخته شود.

شخصیت مهم دیگر در زمینه روانشناسی کودک، آرنولد گزل^۴ است. وی که از شاگردان استانلی فعال بود، به مشاهده رفتار اجتماعی و حرکتی کودک پرداخت و تلاش‌هایش در زمینه فرزند خواندگی و آموزش و پرورش به راهنمایی و ارزیابی رشد کودک منجر شد.

^۱ Binet, Alfred

^۲ Freud, Sigmund

^۳ Hall, Stanley

^۴ Gessel, Arnold